

stad fremhævede, at allerede i det foregaaende Aar var denne Sag saavidt behandlet, at det viste sig, at den ikke med de nu herskende Anskuelse kunde blive gennemført. Jeg kan lige saa lidt som han være blind for de Vanskeligheder, der her ere tilstede, og jeg maa lige saa vel som han indrømme, at nogen meget stor Forhaabning i den Retning kan man ganske vist ikke være berettiget til at have. Men han har dog ikke Ret i, at Sagen nogenjinde er ført til Ende. Sagen er aldrig naaet saa langt frem, at en afgjørende Prøve ret har kunnet anstilles. Det ærede Medlem kan nok saa meget henvisse til, at naar man ser ret efter, ser man, hvor det er, at Vanskeligheden og Uvilken ved at fremme denne Reform, som den virkelig kan blive fremmet, ligger. Jeg kan give ham Ret deri; men tydeligt og klart vist har det endnu aldrig været. Sagen har aldrig været ført til det Punkt, hvor de modsatte Anskuelse ret kunne brydes. Thi hvor er det, at de modsatte Anskuelse her hos os ret kunne brydes? Det er ikke her i Salen, det er heller ikke i Landsthinget. Saaledes som vor Forfatning nu er, er det, hvor der er saadanne ret modsaaende Anskuelse, som skulle brydes, hvad der jo utvilsomt gjælder med Hensyn til denne Lov, i Virkeligheden først, naar Landsthinget og Folkethinget nedsette Fællesudvalg, at der for Alvor kan blive Spørgsmaal om at opstille saadanne Mæglingsforslag, som kunne have Gaaed om at vinde Tilslutning fra begge Sider, og saavidt har denne Lov aldrig været. Den har været i Landsthinget og i Folkethinget, men den er, saavidt jeg erindrer, ikke gaaet tilbage fra det ene Thing til det andet, end lige da, at det skulde være kommet til et Fællesudvalg. Saaledes er i Virkeligheden vor Forretningsgang, de faktiske Forhold paa Rigsdagen: Vi have stadig en Følelse af, at hvad vi gjøre i Folkethinget, naar modsaaende Anskuelse for Alvor skulle brydes, kun er en Forberedelse, at hvad man gjør i Landsthinget, er ligeledes kun Forberedelse, at den egentlige Afgjørelse først kommer, naar et Fællesudvalg er nedsat. Saa vidt have vi ikke haft denne Sag, og jeg har haft det Gaaed, at den, naar jeg indbragte den paany, i det Mindste kunde blive ført til det Punkt, at det for Alvor kan vise sig, om vi kunne faae Noget ud af den eller ikke. Naar det ærede Medlem talte om, at det var tydeligt og klart for hele Landet, hvor Vanskeligheden ligger, saa behøver jeg blot at henvisse til Diskussionerne omkring i Landet, Udtalelserne fra den modsatte Side af den, hvortil han hører. Han vil da idelig se den Anskuelse fremsættes, at Regjeringen ikke er tvungen for at tage denne Gjenstand op, men man har paa det Bestemteste afvist, at det var hos „Bentzen“, at Hindringen laa. Jeg har selv haft Leilighed til i offentlige Møder ude i Landet at forhandle med de Medlemmer, der væsentlig have ført Modstanden mod denne Lov, og ganske vist

efter min Opfattelse ere Skyld i, at vi ikke allerede have faaet Reformen; men disse Medlemmer have paa det Bestemteste fralagt sig, at Skylden var deres, og idelig gjort gjældende, dels at man ikke var bleven færdig med Sagen, dels at Feilen laa hos Regjeringen osv. osv., kort sagt, at det ikke var deres Skyld, at Loven ikke var gaaet igjennem. — Overfor de enkelte Spørgsmaal har jeg ikke megen Anledning til nu at yttre mig nærmere. Ærede Medlemmer ville af de Udtalelser, der have fundet Sted, have set, hvorledes man fra to forskjellige Sider ikke er ganske tilfreds med, hvad jeg her har foreslaaet, at man paa den ene Side finder, at jeg ikke er gaaet vidt nok, paa den anden Side, at jeg er gaaet for vidt. Med Hensyn til et Punkt, Spørgsmaalet om de 10 pCt., skal jeg blot sige, at naar jeg har foreslaaet dette Beløb, er det en Indrømmelse til en Anskuelse, som har gjort sig gjældende her i Thinget. Jeg for mit Vedkommende lægger ikke Vægt paa, at der gives Besidderen den større Præmie, som her er foreslaaet, naar man i Dørigt letter Overgangen, saaledes som jeg har foreslaaet. Naar det af det ærede Medlem for Veile (Th. Nielsen) blev gjort gjældende, at jeg havde foreslaaet en for stor Udvidelse af Testationsretten, saa vil jeg kun sige, at det dog er den, der allerede gjælder lige overfor Størstedelen af Landets Landeieendomme, for samtlige Selveierbønder. Der er imidlertid ganske vist Forskjel mellem det ærede Medlem og mig. Vi ere neppe uenige om den rette Brug af denne Ret. Jeg er saa meget som Nogen imod, at man bruger den og virkelig giver en enkelt af Børnene det Hele. Men naar Spørgsmaalet er om lovbestemte Negler i dette Forhold, saa er jeg ganske vist tilbøielig til at lægge Myndigheden til at tage Beslutning i Familiens Hænder, til i det Hele at gaa meget vidt i Frihed i dette Punkt. Det forekom mig, som om det ærede Medlem anstode, at mit Forslag gav den Bemyndigelse, hvorom der tidligere har været Tale, Bemyndigelse til at berede Eiendommen for flere Slægter (Th. Nielsen: Nei, jeg sagde kun eet Slægtled!); saa har jeg misforstaaet det ærede Medlem, og det er altsaa ikke undgaaet hans Opmærksomhed, at mit Forslag kun giver den Bemyndigelse, som Regjeringen ogsaa tidligere væsentlig har haft til at samtykke i, at der lægges Baand paa en Eiendom for en enkelt Arvings Vedkommende. Jeg vil paa ingen Maade gaa videre paa dette Omraade. Det brændende Spørgsmaal er ganske vist Fæstespørgsmaalet. Jeg har ikke kunnet foreslaa Andet, end hvad jeg fandt strengt retfærdigt, nemlig at bevare Fæsternes hidtilværende Retstilling. Nu ville maasse ærede Medlemmer sige, at det er godt nok, at Retstillingen bevares, men at det faktiske Forhold vil blive anderledes end nu, idet man ikke vil kunne vente, at de, der for Fremtiden komme i Besiddelse af Godserne, ville blive lige saa humane, som